

بررسی هماهنگی نقاشی دیواری های
تهران با محیط شهری (با رویکرد
روانشناسی گشتالت)

خیابان کریمخان زند، مأخذ:
نگارندگان.

بررسی هماهنگی نقاشی دیواری های تهران با محیط شهری (با رویکرد روان شناسی گشتالت)

الهه ایمانی * اصغر فهیمی فر **

تاریخ دریافت مقاله : ۹۴/۱/۲۸

تاریخ پذیرش مقاله : ۹۴/۱۲/۱۰

چکیده

نقاشی دیواری از جمله هنرهای شهری محسوب می شود که معنایی فراتر از شکل ظاهری خود دارد. به همین دلیل حفظ هماهنگی بین رنگ، فرم و موضوع اثر با محیط برای آرام سازی محیط زندگی شهروندان از اهمیت بالایی برخوردار است. این مقاله با روش روان شناسی گشتالت و با روش توصیفی - تحلیلی بوده و به جمع آوری اطلاعات از منابع کتابخانه ای و تحقیقات میدانی پرداخته است. به همین منظور ده نمونه از نقاشی های دیواری شهر تهران از نوع تزئینی به طور تصادفی از مرکز و غرب تهران به عنوان جامعه آماری انتخاب شده و برای پاسخ به این سؤال مورد بررسی قرار گرفته است: آیا هماهنگی لازم میان نقاشی دیواری های سطح شهر تهران با محیط و معماری شهری وجود دارد؟ برای رسیدن به پاسخ سؤال فوق از چارچوب نظری گشتالت به منظور بررسی هماهنگی فرم، رنگ و موضوع آثار در محیط استفاده شده است. در انتها این نتایج حاصل شد که اکثر نقاشی های دیواری تزئینی تهران از نظر رنگی تناسب با محیط دارند، اما از نظر فرمی و موضوعی با محیط خود تطابق و هماهنگی لازم را ندارند.

واژگان کلیدی

نقاشی دیواری، گشتالت، هماهنگی با محیط شهری، تهران.

* دانشجوی دکتری پژوهش هنر، دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس، شهر تهران، استان تهران

Email: elahe.imani1@gmail.com

** استادیار و عضو هیئت علمی دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس، شهر تهران، استان تهران (مسئول مکاتبات)

Email: Afahimifar@yahoo.co.uk

مقدمه

هنرهای محیطی در ایجاد فضایی مطلوب و دلنشین برای افراد جامعه نقش مؤثری دارند؛ محیط مناسب یعنی فضایی که بشر در آن بتواند فارغ از فشارهای ناخواسته روانی رشد کرده و شکوفا شود و این از خواست‌های عقلانی بشر است. هنرهای محیطی، زیبایی بصری مطلوب را به همراه می‌آورد. امروزه یکی از آثار هنرهای محیطی که در شهرها ملاحظه می‌شود دیوارنگاری‌هایی است که توسط سازمان زیباسازی شهرها، بر روی دیوارهای سیمانی ساده و یا دیوارهای قدیمی و چرک شده، اجرا می‌شوند. بنابراین می‌توان گفت امروزه مفهوم خیابان و دیوار تا حدی تغییر کرده است و به صحنه‌ای برای تبلیغات شهری، سیاسی و اجتماعی و گاهی زیباسازی تبدیل شده‌اند.

مخاطب نقاشی دیواری مردمی هستند که هر روز از کوچه و خیابان‌ها و زیر گذرها درحال عبورند. این مسئله از اهمیت موضوع نمی‌کاهد، بلکه از آنجا که این نقاشی دیواری وظیفه ایجاد امنیت روانی شهر و جامعه را بر عهده دارند رسیدگی به این مسئله و استفاده از نقاشی دیواری‌یی که متناسب با محیط مورد نظر باشند، از اهمیت بالایی برخوردار است. بنابراین برای رسیدن به این هدف باید به بررسی روان‌شناسی محیط، جامعه و تأثیر متقابل انسان و محیط پرداخت. با توجه به اهمیت روان انسان‌ها در زندگی‌های امروزی و ناهماهنگی‌هایی که برخی از نقاشی دیواری در سطح شهر ایجاد کرده‌اند، این نیاز ضرورت می‌یابد که کاستی‌ها و نقاط قوت این نقاشی‌ها در محیط معلوم گردد. این مقاله کوشش دارد با بررسی تعدادی از این نقاشی‌های شهر تهران، الگویی برای سنجش هماهنگی سایر نقاشی دیواری‌ها با محیط ارائه دهد.

روش تحقیق

روش پژوهش کاربردی و شیوه جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای بوده و در تحلیل داده‌ها نیز از روش توصیفی استفاده شده است. از آنجاکه در این مقاله ارتباط نقاشی دیواری با محیط مد نظر است به همین منظور از میان آثار نقاشی شده در سطح شهر تهران ۱۰ نمونه نقاشی دیواری با مضمون تزئینی به طور تصادفی از مرکز و غرب تهران انتخاب شده است که برای سنجش هماهنگی این آثار با محیط، از روانشناسی گشتالت بهره برده است. بنابراین در ابتدا به مبانی نظری روانشناسی گشتالت اشاره مختصری شده و شش اصل از آن معرفی گردیده، سپس به تفاوت آثار گرافیتی^۱ و نقاشی دیواری پرداخته شده تا موضوع مورد بررسی این مقاله روشن‌تر شود. بعد از آن نمونه‌ها بر اساس تئوری گشتالت مورد تحلیل قرار گرفته‌اند.

تصویر ۱. شعار مرگ برشاه نمونه‌ای از گرافیتی مربوط به قبل از انقلاب. مأخذ: www.photos02.wisgoon.com

پیشینه تحقیق

طی سال‌های اخیر، پژوهش‌های شایان توجهی در زمینه نقاشی دیواری صورت گرفته است، از جمله رساله دکتری بهنام زنگی با عنوان «بررسی کارکردهای اجتماعی نقاشی دیواری در ایران» (۱۳۹۲)، در دانشگاه تربیت مدرس، به تحلیل موقعیت و کارکردهای اجتماعی و شناسایی عوامل مؤثر بر روند تولید و ارائه آثار نقاشی دیواری پس از انقلاب برای برخورداری از ظرفیت‌های ارتباطی، فرهنگی و اجتماعی پرداخته است. پایان‌نامه «بررسی جنبه‌های تبلیغی نقاشی دیواری تهران (از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۷)»، از غلامرضا شاملو در دانشگاه تربیت مدرس (۱۳۸۷) است که به معرفی تبلیغات و چگونگی نقش آنها در نقاشی دیواری‌های تهران پرداخته شده است. همچنین مقاله‌ای با عنوان «ارزیابی دیوارنگاری معاصر تهران از دیدگاه مخاطب» (۱۳۸۹) نوشته اصغر کفشچیان مقدم، یواف دارش و سمیرا رویان در نشریه هنرهای زیبا به بررسی نقاشی دیواری‌های شهر تهران با توجه به ویژگی‌های نقاشی دیواری، روابط زیباشناسانه و کارکرد آن در ارتباط با محیط و اهداف اجتماعی، تاریخی و... از دیدگاه مخاطبین پرداخته است. مقاله دیگری با عنوان «بررسی دیوارنگاری معاصر تهران (قبل و بعد از انقلاب)» (۱۳۸۶)، نوشته اصغر کفشچیان مقدم و سمیرا رویان در هنرهای زیبا به چاپ رسیده است. در این مقاله دیوارنگاری شهر تهران در دوره معاصر به لحاظ تغییرات کیفی و بنیادین مورد مطالعه قرار گرفته است. «بررسی موقعیت اجتماعی نقاشی دیواری پس از انقلاب در ایران (با رویکرد جامعه‌شناسی پیر بوردیو)» (۱۳۹۱)، مقاله دیگری است نوشته بهنام زنگی، حبیب‌الله آیت‌اللهی، و اصغر فهیمی‌فر که در نشریه نگره به چاپ رسیده است. این مقاله به تحلیل نقاشی دیواری معاصر پس از انقلاب و سرمایه‌های نمادین، اجتماعی و فرهنگی حاکم بر آن بر اساس تئوری بوردیو می‌پردازد، که حاکی از تحولات سیاسی و اجتماعی و کنش‌ها و میدان‌های قدرت

رهبری روانشناس سوئیسی ماکس ورتایمر^۲ شکل گرفت. این شاخه از روانشناسی این موضوع را بازبینی می‌کند که ما چگونه فرم بصری را با ساماندهی اجزای آن در یک کل با معنی درک می‌کنیم (باورز: ۱۳۹۱: ۴۶). تفکر کلی در نظریه گشتالت این است که نقشمایه‌های کلی، به عناصر تشکیل‌دهنده‌شان برتری می‌یابند و خواصی را دارا هستند که ذاتاً خود آن عناصر موجود نیست. به عبارتی دیگر کل، چیزی بیشتر از مجموع اجزایش است. به همین دلیل برای بررسی هماهنگ بودن آثار، نقاشی دیواری‌ها در ترکیب با محیط که یک کل را ساخته‌اند بررسی شده‌اند.

اصول اصلی نظریه گشتالت

نظریه گشتالت اولین بار توسط رادلف آرنهیم^۳ روانشناس و فیلسوف آمریکایی، برای مطالعه هنر به کار گرفته شد. وی در مقاله «نظریه فرم»، در سال ۱۹۲۳، اصول اولیه گشتالت را این‌گونه بیان کرد: گشتالت‌های مختلف، براساس تمایلات ذاتی ما به گروه‌بندی وابسته به هم (فروپستگی^۴)، دیدن عناصری که شبیه به هم هستند (گروه‌بندی مشابهت^۵)، عناصری که نزدیک به هم‌اند، (گروه‌بندی مجاورت^۶)، یا آنهایی که دارای صرفه‌جویی ساختاری‌اند (تداوم خوب^۷)، ایجاد می‌شود (Behrens:2004: 67). در اصل فروپستگی، یکپارچگی یا تکمیل، اصل استمرار، اصل همجواری، اصل مشابهت، اصل روابط شکل و زمینه^۸ و اصل سرنوشت مشترک^۹، نمودهای اصلی گشتالت تحت نفوذ پراگماتس^{۱۰} قرار دارند که هسته مرکزی نظریه ادراکی گشتالت را تشکیل می‌دهند (شاپوریان، ۱۳۸۶، ۹۴). این نمودها به صورت فردی و یا جمعی کمک می‌کنند تا فرم به‌عنوان یک کل با معنی درک شود، نه به‌عنوان اجزایی منفک و نامربوط.

اصل فروپستگی: این اصل هنگامی رخ می‌دهد که عناصر مجزای یک فرم به جای دسته‌ای از اجزای متفاوت، یک مجموعه منسجم را به وجود آورند. به طور کلی در فرد گرایش وجود دارد که همواره می‌خواهد، شکل‌ها و موقعیت‌های ناجور و نامتقارن را تکمیل کند، تا شکاف‌ها پر شوند. در فرم‌های ناقص یا قطعانی از یک فرم، میل در این است که به هنگام ادراک این فرم به صورت تصویری خوش‌فرم تکمیل شود (باقری، ۱۳۹۰: ۱۲۴).

اصل تداوم یا استمرار: استمرار هنگامی رخ می‌دهد که بخشی از یک فرم با خودش یا بخش مجاورش همپوشانی کند، بی آنکه مانع توانایی مان برای درک هر بخش به‌عنوان کل شود. طبق اصل تداوم، محرک‌هایی که دارای طرح‌های وابسته به یکدیگرند به صورت واحد ادراکی دریافت می‌شوند (شاپوریان: ۱۳۸۶: ۱۷۲). این اصل ارتباط نزدیکی با ریتم یک ساختار بصری دارد. ریتم باعث رابطه‌ای هارمونیک در عناصر می‌شود. این اصل دلالت بر این دارد که چشم انسان مایل است محیط مرئی موجود در هر ساختار بصری را

تصویر ۲. نمونه‌ای از گرافیتی با عنوان مردان عصبانی در اکباتان، مأخذ: www.fa.wikipedia.org

در حوزه نقاشی و میدان قدرت دولتی است. هرچند تاکنون در ارتباط با نقاشی دیواری تهران پژوهش‌هایی صورت گرفته، اما در زمینه هماهنگی آنها با محیط شهری و منطقه‌ای که این نقاشی‌ها قرار دارند تحقیقی صورت نگرفته است. مقاله حاضر در پی بررسی هماهنگی رنگی، فرمی و موضوعی این نقاشی‌ها با مکان‌های شهری است که به تصویر کشیده شده‌اند.

مبانی نظری

محیط اطراف ما، فضاهای بیرونی و درونی به برقراری روابط منطقی و درست میان اشکال، عناصر، رنگ و سازماندهی دقیق‌تر بر اساس اصول بصری نیاز دارند. در یک محیط باید میان زیبایی و عملکرد ارتباط مناسبی برقرار کرد. طراحی محیط برای زیبا کردن محیط بصری، آگاه‌سازی و ارتباط برقرار کردن اهرمی پر قدرت و اثرگذار است.

روانشناسی محیط یکی از رشته‌های تخصصی نوپاست که بر تأثیر متقابل رفتار و عوامل و شرایط فیزیکی معماری و فضای محیط، بیش از دیگر جنبه‌ها تأکید دارد. در این میان محققان مکتب گشتالت بیش از دیگر مکاتب به شرایط محیط به معنی جامع آن توجه دارند (کریمی، ۱۳۸۲: ۱۱). لوین^۱ یکی از محققان مکتب گشتالت، عقیده دارد رفتار تابع تأثیر متقابل عواملی است که از فرد و محیط سرچشمه می‌گیرد. وی برای بیان پدیده حاصل از تأثیر متقابل عوامل فردی و محیطی از مفهوم فضای زیستی استفاده می‌کند. به بیانی دیگر، رفتار تابع ویژگی‌های فضای زیستی است. روانشناسی گشتالت، تئوری‌ای درخصوص ذهن و مغز است و بیان می‌کند که اصول عملکردی مغز یکپارچه، موازی و مشابه است و کل متفاوت از مجموع اجزاست.

گشتالت و رابطه جزء و کل

روانشناسی گشتالت در اروپا در اوایل دهه ۱۹۰۰ و با

1. Lewin
2. Max Wertheimer 1880-1943
3. Rudolf Arnheim
4. Low of Closure
5. Low of Similarity
6. Low of Proximity
7. Low of Continuance
8. Low of Figure-ground
9. Low of Common Direction
10. Pragnanz

پراگماتس تلقی ما از یک گشتالت یا هیئت‌بندی خوب و قوی است. گشتالت خوب متقارن، ساده و با ثبات است و نمی‌تواند ساده‌تر یا منظم‌تر از آنچه هست باشد.

تصویر ۳. الف. یکی از خیابان های غرب تهران، رو بروی درب غربی مترو صادقیه، مأخذ: نگارندگان.

تصویر ۳. ب. توجه به اصل استمرار. مأخذ: همان.

تا جایی که جهت نقشمایه تغییر نیافته و مانعی ایجاد نشده است دنبال کند.

اصل رابطه شکل با زمینه: اصل بنیادین نوعی ساختار بصری است که ما را در خواندن یک ساختار تصویرپردازی شده یاری می‌رساند. خوانش یک تصویر با توجه به تضاد میان شکل و زمینه است که ممکن می‌شود. روابط میان شکل و زمینه با استفاده از خطای باصره می‌تواند در راستای ایجاد وحدت، تأکید و جلب توجه مخاطب، قابلیت‌های زیادی از خود به نمایش بگذارد. در یک ترکیب‌بندی بصری اشکال بر روی یکدیگر تأثیر می‌گذارند، هر جزء بر دیگر اجزا اثر گذاشته و با آن رابطه برقرار می‌کند.

اصل سرنوشت مشترک: این اصل بر جنبش عناصر موجود در یک گشتالت مربوط است. از این رو در یک ساختار بصری، عناصری که با هم و در یک راستا به جنبش درمی‌آیند، به‌عنوان یک گروه واحد یا یک مجموعه دیده می‌شوند (Todorovic, 2014). ادامه خوب یا سرنوشت مشترک، قانونی است که می‌گوید: سازمان ادراکی به‌نحوی تشکیل می‌شود که یک خط مستقیم به‌صورت مستقیم، یک پاره دایره به‌صورت دایره و غیره ادامه می‌یابد.

هماهنگی رنگی

هماهنگی رنگی در آثار هنری یکی از نکات مهم در طراحی شهری محسوب می‌شود. رنگ پیش از بافت، فرم و مواد

اصل همجواری: همجواری به فاصله میان بخش‌هایی که یک فرم را در برگرفته‌اند اشاره دارد. عناصری که نزدیک یکدیگر هستند به‌نظر مرتبط می‌آیند. به عبارت دیگر، عناصری که در مجاورت یکدیگر باشند به‌صورت کل یکپارچه درک می‌شوند. در واقع وقتی فاصله‌ها از یکدیگر زیاد باشند هیچ نوع وحدتی پدید نمی‌آید (Stevenson, 2014).

اما هرچه این اجزا به هم نزدیک‌تر باشند واحدهای متشکل‌تر و پایدارتری به‌وجود می‌آورند. به عبارت دیگر، اجزایی که از نظر زمان یا مکان نزدیک به هم هستند به‌نظر متعلق به هم می‌رسند و تمایل دارند با یکدیگر درک شوند.

اصل مشابهت: چشم انسان به‌طور فطری عناصری را که شبیه به یکدیگر هستند به‌صورت یک مجموعه و گروه واحد می‌بیند (باقری، ۱۳۹۰: ۱۲۰). بنابه قانون شباهت، مطالب مشابه یا همگون از مطالب نامشابه بهتر ادراک می‌شوند. انسان اجزای شبیه به یکدیگر را مربوط به هم تصور می‌کند و فرم مجموعه آنها را به‌عنوان یک کل تشخیص می‌دهد. شباهت اشیا و امور از جنبه‌های مختلف مثل اندازه و ابعاد، رنگ و شکل سبب می‌شود که با یکدیگر و به‌صورت گروهی درک و یادگرفته شوند. اجزای مشابه با هم، به‌صورت یک گروه دیده می‌شوند (Soegaard, 2014).

تصویر ۴. خیابان شهید تیموری، مأخذ: همان.

تصویر ۵. خیابانی در غرب تهران. مأخذ: www.bartarinha.ir/fa/news

قرار گرفته باشند (ایتن، ۱۳۸۰: ۲۴). اما ایتن معتقد است دو یا چند رنگ وقتی با هم هماهنگاند که از مخلوطشان خاکستری خنثی به وجود بیاید (همان، ۲۵). در ارتباط با هماهنگی رنگها نظریه‌هایی مختلفی تا به امروز ارائه شده است. در مقاله حاضر برای بررسی هماهنگی رنگی آثار نقاشی دیواری با محیط شهری و معماری نیز از همان تئوری گشتالت استفاده شده است.

تفاوت گرافیتی و نقاشی دیواری

گرافیتی، که مفرد آن گرافیتوست، واژه‌ای برگرفته از زبان ایتالیایی است. گرافیتی در لغت به معنای نوشتن از طریق «خراشیدن» است. این معنای گرافیتی، اگرچه در گذشته‌های دور مصداق داشته است، امروزه دیگر مصداقی ندارد (کوثری، ۱۳۹۰: ۹). امروزه گرافیتی به تصاویر یا حروف به‌کاررفته در اماکن عمومی بر سطوحی نظیر دیوارها یا پل‌ها که برای عموم قابل رویت باشند گفته می‌شود (همان،

مصرفی دریافت می‌شود. به همین دلیل اثرش بیشتر از این عناصر است (زنگی: ۱۳۹۲، ۹۵). رنگها مخزن نیروهایی هستند که طبیعت را می‌سازند و این نیروها در انسان موجب فعالیت‌های مختلف هستند و بر هم خوردن تعادل این نیروها موجب اشکالات روانی می‌شود که می‌توان با رنگهای مختلف دوباره آنها را برقرار کرد (آیت‌اللهی، ۱۳۸۸: ۱۱۱). بنابراین، شناخت هماهنگی و تعادل رنگها یکی از اصول اساسی در نقاشی است که هنرمندان باید شناخت کافی از آن داشته باشند. آیت‌اللهی می‌نویسد: «ما اصطلاح هماهنگی را هنگامی به کار می‌بریم که رنگهای به کار برده شده در اثر هنری به گونه‌ای خوشایند چشم بیننده باشد و در ذهن یا در درک بینایی او خلل ایجاد نکند» (آیت‌اللهی: ۱۳۸۱، ۱۰۷). هماهنگی در اثر باعث می‌شود تا مخاطب اثر بهتر بتواند با اثر هنرمند ارتباط برقرار کند و لذت دیداری به کمال برسد. مجموعه‌های هماهنگ به نظر عام آنهایی هستند که بدون کنتراست شدید در کنار هم

تصویر ۶. خیابان کریم‌خان زند. مأخذ: نگارندگان.

معنی دیوار است (MCEVoy, 2012: 15). نقاشی دیواری، هر اثری از آثار هنری نقاشی شده بر روی دیوار، سقف و یا دیگر سطح‌های بزرگ دائمی است. یکی از ویژگی‌های متمایز نقاشی دیواری این است که با عناصر معماری آن دیوار هماهنگ به تصویر کشیده شوند، این نامگذاری از اواخر قرن ۱۹ متداول شد (Clare, 2000, 394). در تعریفی دیگر درباره نقاشی دیواری چنین آمده است: نقاشی دیواری شهری در مکان‌های عمومی برای عموم مردم تولید شده است (Azadi, 2012: 5). در مقاله حاضر نیز منظور نقاشی‌هایی که زیر نظر شهرداری بر روی دیوارهای سیمانی یا برخی از ساختمان‌های قدیمی و زیر پل‌ها کشیده شده‌اند، می‌باشد. این نقاشی‌ها که به منظور زیباسازی شهر صورت می‌گیرند، دیگر همانند گرافیتی به عنوان خرابکاری محسوب نمی‌شوند. هرچند در اثر برخی از بی‌توجهی‌ها، تعدادی از آثار که روی دیوارها نقاشی شده‌اند، نه تنها به زیباسازی آن فضا کمکی نکرده است بلکه به عنوان اثری مخرب که باعث زشت شدن آن منطقه شده‌اند، قلمداد می‌شوند. مهمترین ویژگی دیوارنگاری‌ها عبارت است از هماهنگی با معماری، محیط، مخاطب و زمان خلق اثر، اما همانطور که کفشچیان مقدم می‌نویسد «هنوز هم برخی از نقاشی‌های دیواری تابلوهای بزرگ شده منظره‌های طبیعی هستند که به هیچ وجه با محیط بصری خود رابطه برقرار نمی‌کنند و عدم هماهنگی این‌گونه آثار با محیط نه تنها به زیباسازی محیط کمک نمی‌کند، بلکه هارمونی طبیعی فضا را برهم می‌زنند» (کفشچیان مقدم و رویان، ۱۳۸۷، ۱۰۹). بنابراین اگر هماهنگی لازم بین نقاشی دیواری‌ها و محیط برقرار گردد، باعث ایجاد تعادل بصری می‌شوند و تعادل یعنی وضعیتی که (چه از نظر فیزیکی و چه از نظر بصری)

۱۰). گرافیتی را در ایران به نقاشی دیواری ترجمه کرده‌اند که به نظر ترجمه صحیحی نیست، چرا که شعارها و جملاتی را که روی دیوارها، درخت‌ها و یا حتی توالتهای عمومی نوشته می‌شود شامل می‌شود در حالی که عنوان نقاشی دیواری برای چنین آثاری متناسب نیست. به همین دلیل برخی از نویسندگان و پژوهشگران در ایران برای چنین آثاری همان اصطلاح گرافیتی را به کار برده‌اند. گرافیتی عموماً از سوی مردم و مدیران شهری به عنوان خرابکاری محسوب می‌شود زیرا با استفاده از اسپری‌ها و ماژیک‌های رنگی پاک‌ناشونده یا مواد دیگر بر روی سطح دیوارها، بدون اجازه مالک صورت می‌گیرد. اما گروهی دیگر هنر گرافیتی را خرابکاری ندانسته، بلکه به عنوان شیوه‌هایی برای ارسال پیام‌های اجتماعی و سیاسی و به مثابه شکلی از تبلیغات می‌دانند. همچنین از گرافیتی به منزله یک شکل هنری مدرن یاد می‌شود به طوری که آثار گرافیتی اکنون در سراسر دنیا در گالری‌ها به نمایش درمی‌آیند (همان). بی شک گرافیتی تعاملی میان هنرمند و شهر است. هنر گرافیتی در شهرها رشد کرده و فضاهای شهری محل تعامل مردم و حکومت است (Varner, 2007: 25). هنر گرافیتی معمولاً پیام‌های سیاسی دارد که دو دلیل آشکار برای این حقیقت وجود دارد. اولاً در مکان‌هایی رخ می‌دهد که در دسترس عموم است و ثانیاً از وسیله بیانی استفاده می‌کند که تحت کنترل نیست (استالز: ۱۳۸۹، ۴۸). یکی از نمونه‌های آثار گرافیتی در ایران شعارهایی است که قبل از پیروزی انقلاب اسلامی بر دیوارهای شهر نوشته می‌شد. در برخی از این آثار خلاقیت‌هایی همچون معکوس نوشتن کلمه شاه، به معنای سرنگونی وی، دیده می‌شود (تصویر ۱ و ۲) اما نقاشی دیواری (Mural) مشتق از کلمه لاتین Murus به

تصویر ۷. خیابان کریمخان زند. مأخذ: نگارندگان.

یا اخلاقی باشند. اما آنچه بسیار مهم می‌نماید هماهنگی این آثار با معماری، محیط شهری، مخاطب و زمان خود هستند. نقاشی‌های دیواری که بر روی دیوارهای شهر تهران نقاشی شده‌اند شامل موضوعات مختلفی هستند که کفشچیان در مقاله «بررسی دیوارنگاری معاصر تهران» آنها را به چندین دسته تقسیم‌بندی کرده است، از جمله آثاری با مضامین سیاسی که این گروه شامل تصاویری از رهبران و بزرگان جامعه هستند، گروه بعدی با مضامین جنگ و شهدا، دسته سوم با مضامین فرهنگی-مذهبی؛ این

عناصر در آن به نحوی توزیع یافته‌اند که هر گونه کنشی به حالت سکون در آمده است. در شرایط عدم تعادل، بیان هنری غیر قابل درک می‌شود (Arnheim, 1969: 12).

هدف استفاده از نقاشی دیواری در محیط

اهداف مختلفی برای نقاشی دیواری وجود دارد که مهم‌ترین آنها عبارت است از:

- زیباسازی از طریق به کارگیری اصول فرم، طرح و هماهنگی آنها با یکدیگر و محیط پیرامون خود.

- ایجاد نظم در محیط.

- ایجاد جاذبه‌های بصری برای ارایه محیطی دلپذیر و زیبا.

- به وجود آوردن محیطی مناسب بر پایه ارزش‌های

اجتماعی، بومی و فرهنگی.

-ایمنی و آرامش دادن به افراد.

-برقراری راه‌های سریع دسترسی به مکان‌ها.

با شناخت اهداف نقاشی دیواری در شهر، می‌توان به اهمیت

آنها پی برد و دانست که خلق یک اثر هماهنگ با ساختار

شهری از ضرورت‌هاست.

موضوعات دیوارنگاری‌های تهران

موضوعات نقاشی دیواری گسترده‌ای از دغدغه‌های عمومی

و بخشی از دغدغه‌های شخصی، همچون توسعه درکی از

مکان، مسئولیت‌های فردی و جمعی همچون حفظ پایداری

محیط و فعالیت‌های رسمی و غیررسمی و فعالیت‌های

مرتبط با کنش باوری را باید شامل شوند. از این گذشته این

موضوعات می‌توانند از فرهنگی و اجتماعی گرفته تا فلسفی

تصویر ۸. یکی از خیابان‌های تهران. مأخذ: www.picfa.net

تصویر ۹. نقاشی بر دیواره پلکان در خیابان ولیعصر، توأینر. مأخذ:
نگارندگان.

موارد یک طراح گرافیک محیطی باید بر جامعه‌شناسی و روان‌شناسی آگاهی و اشراف داشته باشد و با مسائل اجتماعی و فرهنگی جامعه آشنا باشد، تا بتواند از طریق طراحی گرافیک تأثیرگذار باشد و با ارائه عناصر بصری مناسب در حل بعضی از معضلات اجتماعی و فرهنگی نقش اساسی ایفا کند (ایلوخانی، ۱۳۸۸: ۲۸). در حقیقت آثار هنری به شکل مستقیم بر بیننده تأثیر می‌گذارند و این تأثیر ناشی از آن است که روح آدمی با هنر عجین است. زیباسازی محیط تأثیر فراوانی در سلامت ذهنی مردم دارد و نقاشی دیواری در کنار پیام‌ها و مفاهیمی که به طور مستقیم و غیر مستقیم انتقال می‌دهد وظیفه ایجاد فضایی سالم، پرنشاط و آرامش‌بخش برای سکنه شهر بر عهده دارد (زنگی، ۱۳۹۲: ۱۳).

یکی از مهم‌ترین اهداف هنرهای محیطی زیباسازی از طریق به‌کارگیری اصولی فرم، طرح و هماهنگی آنها با یکدیگر و محیط پیرامون خود است. به همین منظور، برای بررسی میزان هماهنگی نقاشی دیواری‌های شهر تهران با محیط واقع‌شده در آن ده نمونه به طور اتفاقی از نقاشی‌هایی با موضوع تزئینی از مرکز و غرب تهران مورد مطالعه قرار گرفته است. شایان ذکر است که میزان هماهنگی‌های فرمی، رنگی و موضوعی آثار نه فقط در خود نقاشی‌ها، بلکه با محیط واقع‌شده در آن سنجیده شده‌اند.

تصویر ۳

این نقاشی دیواری بر ساختمان‌هایی یک‌اندازه در امتداد یک خیابان به تصویر کشیده شده‌اند. این اثر از اصل فروبستگی و استمرار، به دلیل تکرار تصاویر در فاصله‌های معین پیروی می‌کند. با وجود اینکه هیچ کدام از تصاویر دقیقاً مانند یکدیگر نیستند، اما در کل مجموعه منسجمی را به وجود آورده‌اند، به طوری که ذهن انسان شکاف بین طرح‌ها را پر می‌کند. در این طرح به‌واسطه وجود فضای سبز در محیط و تصویر آپارتمان‌ها در نمای دور نقاشی دیواری، اصل همجواری موضوعی، فرمی و رنگی

گروه نقاشی‌هایی را شامل می‌شوند که ارتباط با فرهنگ، آداب و رسوم و مذهب مردم داشته باشند. گروه چهارم نقاشی دیواری با مضامین آموزشی؛ دسته بعدی شامل پیام‌های اجتماعی می‌باشند و گروه ششم و آخر با کارکرد تزئینی و در ترکیب با معماری (کفشچیان، ۱۳۸۷: ۱۱۰) که به خطای باصره نیز معروف است. نکته‌ای که در اینجا باید مورد توجه قرار گیرد این است که در گرافیتی موضوعات غالباً علیه حکومت آن کشور است، اما نقاشی دیواری زیر نظر حکومت و در جهت رشد آن است.

بررسی و تحلیل تصاویر از منظر تئوری گشتالت

با توجه به آنچه تاکنون گفته شد، زیبایی مخلوق نظم، تعادل، تقارن، توازن، آراستگی، ریتم، حرکت، سکون و ارتباط قانونمندی بین این اجزاست و تأثیر مستقیم بر سلامت ذهنی و به وجود آوردن فضایی سالم، پرنشاط و فعال برای شهروندان ایجاد می‌کند. تا بدینجا بیان شد که عوامل اضطراب، اختلال، ناآرامی و ناهنجاری‌های شهری، ارتباط مستقیم به دانش‌های مختلف از جمله روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، فرهنگ‌شناسی، و شهرسازی دارد. در این میان، نقش هنر قابل توجه و تأمل‌برانگیز است. هنر به‌عنوان ابزاری در خدمت بیان مفاهیم به‌مثابه روایتی از زندگی و نقد حال انسان به کار گرفته شده است. دگرگونی رویکرد جامعه به هنر تغییر بزرگی را در فضاهای مرتبط با هنر پدید آورده است. هنرمند عصر حاضر هنرش را به میان مردم و محل زندگی آنان آورده است (مرتضوی، ۱۳۷۶: ۴). همین مسئله ساختار ظاهری و زیبایی شهرها را تغییر داده و تحت تأثیر قرار داده است.

نقاشی دیواری یکی از هنرهای محیطی محسوب می‌شود که تأثیر زیادی بر روان جامعه دارد. با وجود اینکه نقاشی‌های دیواری شهر تهران در دهه حاضر رشد چشمگیری داشته و برای بهبود طرح‌های آن تدبیرهایی صورت گرفته است، در میان آنها هنوز طرح‌های ضعیفی که هماهنگی با محیط ندارد دیده می‌شود و این مسئله بر سلامت جامعه بسیار تأثیرگذار است. لازیو^۱ در کتاب تفکر ترسیمی برای معماران و طراحان^۲ در ارتباط با گرافیک محیطی چنین می‌نویسد: «در صورتی که تدابیر مقتضی از طرف اداره‌کنندگان در زمینه‌های مختلف طراحی مناسب و اصول عناصر تشکیل‌دهنده گرافیک محیطی صورت نگیرد، محیط زیست و زندگی شهروندان به صورت مکانی غیرقابل تحمل و متشنج در خواهد آمد، چرا که با ایجاد مجموعه‌ای متناسب از نظر شکل و رنگ می‌تواند موجبات امیدواری و کشش افراد جامعه را برای زندگانی فراهم ساخته و اسباب شور و شوق عمومی را فراهم نموده و روح تازه به اجتماع داد» (لازیو، ۱۳۸۰: ۱۸). مسعود ایلوخانی در این زمینه چنین می‌نویسد: طراحی گرافیک محیطی نقشی فراتر از یک هنر صرف دارد، به طوری که در بسیاری

تصویر ۱۱. یکی از خیابان‌های غرب تهران. مأخذ: www.bornanews.ir

به‌واسطه موقعیتش در محیط شهری فاقد فروبستگی است، اما در کل تداوم رنگی و فرمی خوبی را با محیط برقرار ساخته است. با تکرار پرندگان، چشم به سمت خورشید داخل تصویر و سپس به سمت مناره مسجد در محیط هدایت می‌شود. این کار از نظر مفهومی و موضوعی نیز با محیط خود استمرار و همجواری ایجاد کرده است و نقش مرغان بهشتی باعث ایجاد هماهنگی شکل و زمینه در محیط شده و اشاره به فرهنگ و مذهب مردم ایرانی دارد. از نظر رنگی، رنگ سفید و آبی دیوارنگاره با رنگ سفید و آبی مناره و دیوارها و رنگ نارنجی آن با دیوارهای پایینی تداوم، مشابهت، و همجواری و سرنوشت مشترک را داراست.

تصویر ۷

تصویر ۷ به‌واسطه رنگی و فرمی از فروبستگی ضعیفی برخوردار است، اما تداوم رنگی، همجواری، مشابهت و سرنوشت مشترک به‌دلیل وجود رنگ سبز درختان و شیشه‌های ساختمان مجاور آن و جدول خیابان زیاد است. همچنین از هماهنگی رنگی متشابه و مسلط نیز برخوردار است. این دیوارنگاره از نظر فرمی چندان موفق عمل نکرده است و تنها شباهت فرم دایره‌ای طرح با فرم نیم‌دایره بالای ساختمان مشابهت و فروبستگی ایجاد کرده است.

تصویر ۸

از نظر فرمی این نقاشی دیواری دارای هماهنگی نسبتاً خوبی با محیط است. به‌واسطه تداوم برخی از فرم‌ها از جمله پنجره‌ها و فرم نیم‌دایره‌ها در طرح و بنای ساختمان، علاوه بر استمرار، سایر اصول گشتالتی در آن دیده می‌شود.

این نقاشی دیواری به‌لحاظ ارتباط رنگی، هماهنگی خوبی با محیط دارد. تداوم و رابطه شکل و زمینه با امتداد رنگ کرم در قسمت فوقانی بنا در ادامه آجر نماهای کرم‌رنگ،

تصویر ۱۰. یکی از خیابان‌های تهران. مأخذ: همان.

تا حد بسیار خوبی دیده می‌شود. تکرار طرح جدول‌ها در دیوارنگاره با جدول‌های کنار خیابان در محیط مشابهت فرمی را ایجاد کرده‌اند. همچنین به‌واسطه هماهنگی شکل با زمینه و ادامه طرح در خیابان از اصل شکل و زمینه و سرنوشت مشترک نسبتاً خوبی برخوردار است. این تصویر از نظر رنگی بر اساس تئوری گشتالت به‌واسطه وجود رنگ زرد-نارنجی، زرد-سبز، و زرد در محیط و اثر، ارتباط خوبی با محیط شهری برقرار کرده است.

تصویر ۴

این نقاشی دیواری مجموعه منسجمی، با درختان واقع شده در مقابل و پشت دیوار ایجاد کرده است. به همین دلیل از اصل فروبستگی پیروی کرده و تطابق زمانی و مکانی و موضوعی خوبی با محیط شهری برقرار کرده است. همین‌طور سایر اصول گشتالت هم از نظر فرمی و رنگی در آن دیده می‌شود. بنابراین یکی از دیوارنگاره‌های موفق محسوب می‌شود.

تصویر ۵

این تصویر یکی از آثار سورئالیستی در غرب تهران است. این اثر، به‌غیر از قانون فروبستگی با محیط، سایر قوانین گشتالت در آن صدق می‌کند. ساقه‌هایی که به شکل آپارتمان تصویر شده‌اند باعث رابطه شکل با زمینه و سرنوشت مشترک شده است. در کل اثر دارای هماهنگی خوبی از نظر فرمی و رنگی با محیط است. از نظر رنگی تمامی اصول گشتالت در آن دیده می‌شود. به‌واسطه تشابه، تداوم، تکرار و سرنوشت مشترک رنگی بین اثر و رنگ نمای ساختمان و درختان مقابل دیوار هماهنگی رنگی خوبی برقرار شده است.

تصویر ۶

این طرح به‌تنهایی دارای فروبستگی فرمی است. البته

تصویر ۱۲. تقاطع خیابان آزادی- نواب. مأخذ: همان.

تصویر ۱۱

طرح بادگیر و خانه‌های سنتی یزدی در شهر تهران، در کنار یک ساختمان مدرن با مصالح امروزی، نه از نظر موضوعی، فرمی و نه رنگی هیچ‌گونه ارتباط و هماهنگی لازم را با محیط خود برقرار نکرده است. تنها از نظر اشاره به یک محیط سنتی ایرانی تا حد کمی با فرهنگ و سنت مخاطب ارتباط دارد.

تصویر ۱۲

این طرح هیچ‌کدام از ویژگی‌های گشتالت را ندارد و حتی از نظر رنگی بسیار ضعیف عمل کرده است، به طوری که تنها همجواری و شباهت خیلی کمی را به واسطه رنگ‌های نارنجی و زرد با سنگفرش زرد رنگ وسط پیاده‌رو، ایجاد کرده و دیگر هیچ هماهنگی رنگی دیده نمی‌شود. علاوه بر اینها اجرای ضعیف این کار باعث تأثیر بصری بدی در این خیابان شده است، در حالی که این دیوار به دلیل موقعیتش قابلیت اجرای طرح بسیار خوبی داشته است. درباره این طرح می‌توان گفت هارمونی طبیعی فضا را بر هم زده است.

تا به اینجا در تصاویر ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ به دلیل اینکه اثر با محیط خود هماهنگی خوبی نداشته باعث شده است که وحدت و تعادل در محیط برهم بریزد. در جدول‌های پایین، میزان هماهنگی نقاشی دیواری‌های مورد مطالعه، با محیط بررسی و نمایش داده شده است. برای درک بهتر در نمودارهای ۳ و ۴ میانگین میزان هماهنگی فرمی و موضوعی و رنگی بر اساس جدول‌های ۱ و ۳ نمایش داده شده است.

تکرار و تشابه رنگ‌های آجری و کرم در تصویر و بنای ساختمان باعث ایجاد هماهنگی و تعادل در محیط شهری شده است.

تصویر ۹

این تصویر از هماهنگی رنگی بسیار خوبی به دلیل وجود رنگ‌های نارنجی، سبز، سرخ و مشکی-خاکستری در طرح و محیط برخوردار است. اما از لحاظ فرمی و موضوعی به واسطه فروبستگی ضعیف و نداشتن استمرار و مشابهت و همجواری و سرنوشت مشترک با محیط نتوانسته قوی عمل کند، اما به واسطه جلب توجه اثر در محیط ارتباط خوبی بین شکل و زمینه برقرار شده است.

همان‌طور که بیان شد، این طرح از نظر هماهنگی رنگی با محیط بسیار موفق عمل کرده است و تمامی هماهنگی رنگ‌ها در آن دیده می‌شود. به عنوان نمونه وجود رنگ‌های زرد-نارنجی، نارنجی، سرخ نارنجی با اگر متمایل به نارنجی آجرنماها و کامپوزیت‌های نارنجی در نمای ساختمان و یا سبز گل کاشی و رنگ سرخ-نارنجی نشان‌دهنده ایجاد هماهنگی متشابه است.

تصویر ۱۰

این نقاشی دیواری با وجود اینکه یادآور نگارگری ایرانی است و با فرهنگ ایرانی سازگاری دارد، به دلیل موقعیت محیطی نامتناسب نتوانسته هیچ‌گونه تعادل و هماهنگی موضوعی، رنگی و فرمی با محیط برقرار کند. در ضمن ترکیب‌بندی و اجرای ضعیف اثر این مسئله را تشدید کرده است. تنها به دلیل رنگ خاکستری بناهای اطراف و استفاده از آن رنگ در طرح مشابهت رنگی ایجاد شده است.

جدول ۱. بررسی هماهنگی فرمی و موضوعی نقاشی دیواری بر اساس اصول گشتالت، مأخذ: نگارندگان.

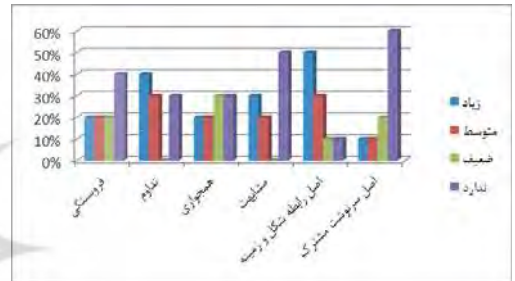
شماره تصویر	تصویر	فروستگی	تداوم (استمرار)	همجواری	مشابهت	اصل رابطه شکل و زمینه	اصل سرنوشت مشترک
تصویر ۳		زیاد	زیاد	زیاد	متوسط	زیاد	متوسط
تصویر ۴		زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	ضعیف	ندارد
تصویر ۵		ضعیف	متوسط	متوسط	زیاد	زیاد	زیاد
تصویر ۶		ندارد	زیاد	متوسط	ندارد	زیاد	ندارد
تصویر ۷		ضعیف	متوسط	ندارد	متوسط	متوسط	ندارد
تصویر ۸		متوسط	زیاد	ضعیف	زیاد	زیاد	ضعیف
تصویر ۹		متوسط	ندارد	ضعیف	ندارد	زیاد	ندارد
تصویر ۱۰		ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	متوسط	ندارد
تصویر ۱۱		ندارد	ندارد	ضعیف	ندارد	متوسط	ندارد
تصویر ۱۲		ندارد	متوسط	ندارد	ندارد	ندارد	ضعیف

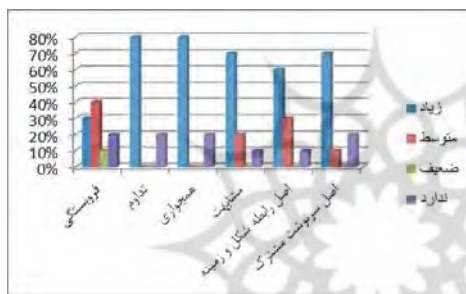
جدول ۴. بررسی تناسب رنگی نقاشی دیواری با محیط شهری بر اساس درصد، مأخذ: همان.

میزان تناسب	فروستگی	تداوم	همجواری	مشابهت	اصل رابطه شکل و زمینه	اصل سرنوشت مشترک	(به طور تقریبی) میانگین
زیاد	۳۰٪	۸۰٪	۸۰٪	۷۰٪	۶۰٪	۷۰٪	۶۵٪
متوسط	۴۰٪	۰	۰	۲۰٪	۳۰٪	۱۰٪	۱۶٪
ضعیف	۱۰٪	۰	۰	۰	۰	۰	۲٪
ندارد	۲۰٪	۲۰٪	۲۰٪	۱۰٪	۱۰٪	۲۰٪	۱۶٪

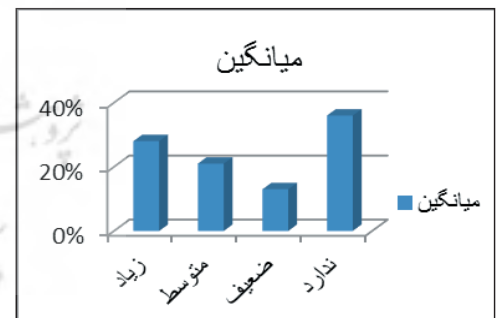
نمودار ۱. بررسی تناسب فرمی و موضوعی نقاشی دیواری با محیط شهری بر اساس درصد

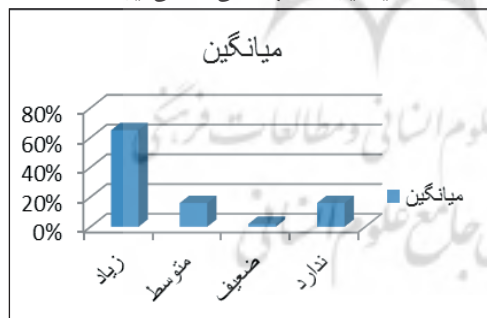
نمودار ۲. بررسی میزان تناسب رنگی نقاشی دیواری با محیط شهری بر اساس درصد

نمودار ۳. میانگین تناسب فرمی و موضوعی نقاشی دیواری

نمودار ۴. میانگین تناسب رنگی نقاشی دیواری

نتیجه

از میان ده نمونه نقاشی دیواری با مضمون تزئینی، که به طور تصادفی از سطح شهر تهران انتخاب شدند، بر اساس بررسی‌هایی که صورت گرفت، مشاهده می‌شود آثار نقاشی دیواری از نظر فرمی و موضوعی هماهنگی لازم با محیط را ندارند. نتایج تحلیل این تصاویر بر اساس چارچوب نظری گشتالت، در جدول ۲ و ۴ بر اساس درصد و نمودارهای ۱ و ۲ تصویر شده‌اند و همان گونه که مشاهده می‌شود میزان تناسب موضوعی و فرمی با محیط شهری در حد متوسط است و بیشترین ضعف کار در فروبستگی، همجواری و اصل سرنوشت مشترک آثار با محیط است. اما جامعه آماری مورد مطالعه، همان گونه که در جدول ۴ و نمودار ۲ مشاهده می‌شود، از نظر هماهنگی و تناسب رنگی با محیط، ارتباط

نسبتاً خوبی با محیط برقرار کرده‌اند. بیشترین هماهنگی رنگی بر اساس اصول تداوم، همجواری و اصل سرنوشت مشترک و کمترین در اصل فروبستگی مشاهده می‌شود. برخی از کارها همانند نقاشی دیواری‌های ۱۰ و ۱۲ علاوه بر عدم هماهنگی فرمی و موضوعی از اجرای بدی نیز برخوردار است. در نتیجه مسئولان و داورها در انتخاب طرح برای تناسب با محیط باید دقت بیشتری کنند و موضوع و اجرای کار را به هنرمندان حرفه‌ای بسپارند. همچنین هنرمندان علاوه بر سنجش زیبایی‌شناسی خود تصویر، تناسب و هماهنگی اثر را از نظر رنگی، فرمی و موضوعی با محیط شهری و فضایی که قرار است اثر روی آن دیوار پیاده شود بسنجند. یکی از راه‌های سنجش می‌تواند استفاده از تئوری گشتالت و به کارگیری اصول آن باشد.

منابع و مآخذ

- آیت‌اللهی، حبیب‌الله. ۱۳۸۱. مبانی رنگ و کاربرد آن. تهران: سمت.
- آیت‌اللهی، حبیب‌الله. ۱۳۸۸. نوشتارهای هنری، ج ۱. تهران: استاد.
- استالز، جانز. ۱۳۸۹. هنر خیابانی. ترجمه سامان هزارخانی. تهران: فخرکیا.
- ایتن، یوهانس. ۱۳۸۰. هنر رنگ. ترجمه عربعلی شروه. تهران: یساولی.
- ایلوخانی، مسعود. ۱۳۸۸. گرافیک محیطی. تهران: فاطمی.
- باقری، پیمان. ۱۳۹۰. «تناسب میان فرم و کاربرد در خطوط ایرانی اسلامی» پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس.
- باورن، جان. ۱۳۹۱. مقدمه‌ای بر طراحی دو بعدی: درک فرم و کاربرد. ترجمه سودابه صالحی و مرجان زاهدی. تهران: حرفه هنرمند.
- زنگی، بهنام. ۱۳۹۲. «بررسی کارکردهای اجتماعی نقاشی دیواری در ایران»، رساله دکتری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس.
- شاپوریان، رضا. ۱۳۸۶. اصول کلی روانشناسی گشتالت. تهران: یساولی.
- کریمی، ویکتوریا. ۱۳۸۲. «گرافیک محیطی، کاربرد و زیبایی‌شناسی»، تهران: فصلنامه گرافیک و چاپ، ش ۴: صص ۱۷ - ۱۱.
- کفشچیان مقدم، اصغر و رویان، سمیرا. ۱۳۸۷. «بررسی دیوارنگاری معاصر تهران (قبل و بعد از انقلاب)»، مجله هنرهای زیبا، ش ۳۳: صص ۱۱۴ - ۱۰۳.
- کوثری، مسعود. ۱۳۹۰. گرافیتی. تهران: دریاچه نو.
- لازیو، پل. ۱۳۸۰. تفکر ترسیمی برای معماران و طراحان. ترجمه سعید آقایی و محمود مدنی. تهران: هنر و معماری.
- مرتضوی، شهرناز. ۱۳۷۶. فضاهای آموزشی از دیدگاه روان‌شناسی محیط. تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
- Arnheim, Rudolf. 1969. «*Art and visual perception: a psychology of the creative eye*», University of California
- Azadi, B. 2012. «*Painted: the Murals in Modern Iran*». city: publication.
- Behrens, Roy r. (2004. «art, design and gestalt theory», Rom: Leonardo.
- Clare A. P. Willsdon. 2000. «*Mural Painting in Britain 1840-1940: Image and Meaning*». Oxford University Press.

- McEvoy, sh. 2012. «*Latin American Muralism and social change: A Reflection on the social significance of the cold spring murab*». BA Honors thesis. College of saint Benedict/ saint John's University.
- Stevenson, Herb. 2014. «*Emergence: The Gestalt Approach to Change*». Unleashing Executive and Orzanizational Potential. <http://www.clevelandconsultinggroup.com/articles/emergence-gestalt-approach-to-change.php>
- Soegaard, Mads. 2014. «*Gestalt Principles of form Perception*». Interaction Design. http://www.interaction-design.org/encyclopedia/gestalt_principles_of_form_perception.html
- Todorovic, Dejan. 2014. «*Gestalt Principles*». scholarpedia. http://www.scholarpedia.org/article/Gestalt_principles
- Varner. s. 2007. «*Youth Claiming space: the Case of Pittsburgh Mr.Roboto Project in Youth Cultures Subcultures Tribes*». eds, By Paul Hodkinson and Wolfgang Deicke, London: Routledge, 161-175.

A Survey on Harmony of Tehran's Murals with the Urban Environment (with the Approach of Gestalt Psychology)

Elahe Imani, Ph.D. Student of Art Studies, Department of Art Studies, TarbiatModares University, Tehran, Iran.

Asqar Fahimifar, Ph.D. Assistant Professor and Faculty Member, Department of Art Studies, TarbiatModares University, Tehran, Iran.

Received: 2015/4/17

Accepted: 2015/2/29

Mural painting is an urban art which conveys further meanings beyond its apparent form. Hence, maintaining harmony between color, form and theme of the work with the environment is of great importance to calm the living environment of the citizens.

This study has been conducted using Gestalt psychology and descriptive- analytical methods. The data were collected through library research and field research. Ten murals with decorative subject from central and west Tehran were selected randomly as the statistical population. The paper aims at finding the answer for the question of «is there the required harmony between the murals of Tehran city and urban architecture and environment?».

To answer the above mentioned question, we have used Gestalt theoretical framework in assessing the harmony between form, color and theme of the works in the environment. The results revealed that most of the decorative murals of Tehran are harmonious with the environment concerning the color, yet they are discordant with regard to form and theme.

Keywords: Mural, Gestalt, Harmony with the Urban Environment, Tehran.